

Górcső alatt a barnás alapanyag a mállási terményektől homályos, s keresztezett mikroklok közt teljesen sötét, tehát üveges, csupán apró földpátmikrolithek fénylenek ki belőle. A földpát, mely a lángelemzésnél andesinnak bizonyult, tele van zárványokkal és felhős mállási terményekkel; az amphibol barnás- és zöldessárga metszeteket képez sötét fekete bolyhos karimával és sok magnetit zárványt tartalmaz, mely az alapanyagban is bőven mutatkozik elszórva. A kőzet jelleges, de mállott a m. phibolandesit.

d) Végül a dévai Várhegynek ismeretes összetételű (labrador + amphibol + biotit + magnetit) andesitjének tömörségét 2.66-nak határozta meg Tömösváry.

Közli Dr. Koch.

4. A M.-Csesztve melletti Maros porondjának ásványtani összetétele. Dr. Primics György tiszegéd a múlt nyáron M.-Csesztvén a Maros porondját egy cigány által iszapoltatta azon czélből, hogy az erdélyi muzeum számára mosóaranyat és lehetőleg egyéb ásványokat is kapjon innen, s a mosás nem volt eredménytelen. Az iszapmaradékot elhözván, a múlt félév alatt **Vutskits György** tanárjelölt ur a tanárképezdei gyakorlatokon szorgalmasan foglalkozott ezen porond ásványos elegyrészeinek kiválogatásával és meghatározásával s munkálkodásának eredménye gyanánt egészen röviden a következőket érdemes közölni itten.

1. Arany apró, határozatlan körvonalu vékony lemezekben található, és igen szép sötétsárga színe miatt bizonyára magas karátos, mely oknál fogva valószínűleg az Aranyos-menti kristályos palákból került ki a java.

2. A kimosott porondnak legnagyobb mennyiségét a közönséges gránát képezi, és pedig rendszeren kopott, gombostűfejnyínel valamivel nagyobb szemekben; de itt-ott egyes ∞ 0 alakú jegeczet is lehetett látni. —

A szemeléskor föltűntek egyes rózsaszínű töredékek, melyek a spinell kinézésére emlékeztettek; de ezek is könnyen olvadván, csak gránátnak tarthatók. Tudjuk, hogy a gránát igen sok kőzetnek esetleges keverékrésze, így a esillámpalának, gneisznak, amphibol- és chloritpaláknak, sőt még a trachytoknak és andesiteknek is. Jelen esetben valószínű, hogy az Aranyos hozta le a gránátnak legnagyobb mennyiségét, főképen a bi-

hari hegytömeg csillámpalájából, mely tudvalevőleg különösen A. Szolcsva és Offenbánya között roppant gazdag benne.

3. A quartznak többféle változatai találtattak, u. m. a) víztiszta hegyjegesz töredékek, b) rózsauartz, c) tejquartz, d) praseum rendszeren reátapadt csillámpikkelyekkel, e) sárgás és zöldes jaspis töredékek. Mindezek a Marosba könnyen e legkülönbözőbb oldalról juthattak, el lévén általánosan terjedve.

4. Gyakoriságra ez után vulkáni a u g i t következik, mely fekete, átlátszatlan, hasadásmentes darabkákban és töredékekben elég gyakori.

5. Vulkáni a m p h i b o l n a k szemcséi és töredékei az augitétől csak abban különböznek, hogy ezeken mindig fényes hasadási lapok is láthatók vagy szétütögetés által kaphatók.

Mindkét ásványnak a bölcsője a Hargita hegláncza lehet, melynek amphibol- és augitandesitjeiből mosódhattak ki a töredékek, a mint tényleg azon számos patakok és folyócskák, melyek a Hargitából jönnek, oly bőven tartalmazzák ezen ásványokat s hozzá még a magnetitet is, hogy a székelyek zsákszámra hozzák onnan rézpornak vagyis porzónak.

6. Egyes világos vagy sötétebb zöld sugaras töredékeket is lehetett elég gyakran azok közt kapni, melyek az amphibol actinolith s grammatit változatainak találtattak s mindenesetre a kristályos palák közül jutottak bele a Maros porondjába.

7. Találtattak egyes szép világos fűzöld színű szemcsék is, melyek fűzöld augitnak mutatkoztak s talán másodkori tömeges kőzetekből, különösen az Aranyos menti melaphirokból jutottak a folyó porondjába.

8. Üde földpátot alig találtam néhány szemcsét, többnyire csak kaolinizáltat, a mi egyrészt arra mutat, hogy a földpát könnyű mállásánál fogva kevésbé hajlandó a hosszú szállításra, másrészt arra, hogy azon területeken, honnan az Aranyos és Maros forrásai jönek, inkább földpátment kristályos palák játszák a főszerepet.

9. Magnetit szemeket a mágnésrúd nagy mennyiségben húzott ki a porondból. A legnagyobbak mákszemnyiek voltak. Kétségtelen, hogy a Hargita andesitjei szolgáltatták a főcontingenst hozzá.

10. Häm a t i t gömbölyűre mosott, lencse alakú barnavörös darabkákban, melyek néhány jó nagyocska. A kristályos palákból álló hegységek szolgáltathatták.

11. Muscovit egyes pikkelyei és lemezkéi is feltűntek erős csillogások által, bár csekély mennyiségben, miután az iszapolásnál mint könnyű anyag legnagyobb részt eltávozott már.

12. Végre egyes zöldsárga, fémfényű szemcsék a góreső alatt nézve tűntek fel jól, s ezek pyritnek találtattak.

Ha a Maros porondjának ásványtartalmát a híres oláhpiani aranytartalmú porondéval összehasonlítjuk, azt találjuk, hogy a kettő között oly tetemes eltérések vannak, miszerint már ebből is bizonyosnak vehető, hogy Oláhpíán vidékén nem a Maros által hozott kavics és porond ülepedett le a diluviumban, hanem csakis a déli havasoknak törmeléke, melyet az azokból lefolyó kisebb nagyobb patakok hoztak le onnan.

Az oláhpíáni porond ugyanis az aranyon kívül a következő ásványokat tartalmazza, melyeket a Marosban nem sikerült kimutatni: turmalin, titánvas, rutil, anthracit, asphalt, termés vas, ólom, réz, platina, partschit, sapphyr (?), pleonast, kyanit, spinell, olivin, monacit; míg ellenben nem tartalmazza a Maros porondjára nézve jellemző vulkáni amphibolt és augitot; közösen tartalmazzák a sok gránátot, különféle quartzfajtákat, magnetitet, rostos-rudas amphibolfajtákat és a pyritet.

Közli Dr. Koch.

5. Jegyzetek Erdély nehány új előfordulása ásványáról. A múlt szüniidőben N.-Enyedről Herepey Károly volt tanár urtól több, eddigelé ismeretlen erdélyi ásványelőfordulásokból kis darabkákat hozva, ezeknek meghatározásával a múlt félévi tanárképzései gyakorlatokon **Szé-kely Bendeguz** tanárjelölt urat biztam volt meg; melynek eredményei egészen rövidre vonva itt következnek:

a) Th. Szt.-György vidékéről, az Ordas hegyről egy vöröses-barna, zöld pettyes vaskos ásvány vizsgáltatván meg, amaz vaskos Cupritnak, utóbbi pettyek pedig az ennek átalakulásából keletkezett malachitnak találtattak.

b) A Csáklyai határnak azon helyéről, a Csáklyakő mészfalához közel, hol pár évvel ezelőtt igen érdekes praehistoriai tárgyak fedeztettek fel, kaptam Herepey tanár urtól egy vaskos ércdarabot, mely cuprit+malachit+azurit keverékének bizonyodott s melyről valószínű, hogy a Csáklyakő alján letelepedett ősember előfordulását ismerve a bronzolvasztáshoz felhasználta volt, mivel ezen ércdarabok a praehistoriai tárgyak helyén fordultak elő.

c) Felső Vácza mellett Szokodól nevű hegyről egy darab ásványkeverék vizsgáltatott meg, mely első tekintetre a contactképződés benyomását teszi reánk. Loupéval nézve uralkodó barnássárga grossulár